

Biztosíték

Pusztán néhány borsószem nagyságú golyócskát ért ugyan ki hajlandó végigjárni az üzleteket? Pedig, ha nem úgy tesz a percek alatt friss, jó szagú, és főleg olcsó kávét adó kotyogóját egy idő után akár el is dobhatja. Így aztán a legtöbbnek csak be-benéznek a boltokba, hátha sikerül a pulton érni a „ritka madarat”, a biztosítékot. Addig pihen a kávéfőző, a gazdái meg átnyergelnek a presszókávéra. Az otthonihoz hasonlítva ugyan többszörösen átdesztyillált löttynek tűnik, de abban a helyzetben ki tud jobbat?

Aztán egyszer csak a presszógép is elromlik, pontosabban az egyik alkatrésze meghibásodik. A kiszolgáló kirakja a táblát: kávé nincs!

A család neskávét vásárol. Praktikus, gyorsan elkészíthető, csak némi forróvíz kell hozzá. Kár, hogy a villanyboyler vacakolni kezd, s egy hét múlva, kedden, csütörtököt mond, Szerelőt hívnak, aki sajnálkozik: nem tudja pótolni a hőkorlátozó betétet, mert abból ők is kevesebbet kapnak, mint kellene. Néhány napig ideges a hangulat a lakásban, libabőrösek a hideg víztől. Ám csaknem a hasukat fogják neveltükben, mikor a mosógép tengelye is tönkremegy. Tudniillik azért, mert a mosónivalót a Patyolatba akarták elvinni, ott feltételezhetően még akad meleg víz. A szerelő, miután nagy nehezen kijön, végighallgatja a panaszkokat, mint a jó or-

vos. A szomszéd városban van egy alkatrész-szaküzlet, ott sok mindent lehet kapni — mondja.

Nosza, a hét végén felkerekedik a család, a legjobb barát kocsiján nekivág. Alig másfél óráig tart az út. Mindent sikerül beszerezni, csak a kávéfőző-biztosítékot nem. Nincs mit tenni, tovább kérdezősködnek a boltokban, de az eladók egyre azt felelik: nálunk az ilyesmi ritkán fordul elő.

Mi is megkérdeztük több helyen. Azt válaszolták: igaz, hol van, hol nincs. De valójában ennél bonyolultabb az ügy. A kereskedelem rendel, csak az ipar nem szállít...

Érteni ugyan nem értjük, de a beszélgetés során úgy tűnt, az illetéseknek nem szívügye, hogy ez az aprócska műtűr minden háztartásba eljusson. Így aztán a ház asszonya heteken át rakosgatja az értéket vesztett kotyogót. Míg nem Őcsi, aki épp mostanában éli barakcsoló korszakát, és a múlt hónapban is megjavította a villanyvilágítás 6 amperes biztosítékát, ugyanis azt sem lehet kapni, furcsa ötlettel áll elő. Egy darabka csokipapírt golyóvá gyúr, becsavazza a biztosíték helyére. Csak vigyázzatok, ne legyen felrobbanjon! — figyelmeztet. Csodák csodája, jó a kávéfőző. Lehet inni a sikerre, meg arra, hogy az ipar és a kereskedelem kapcsolata nem elég biztosíték az „igazi” biztosítékhoz.

J. E.

Emlékezés a Komszomol évfordulóján

A Komszomol megalakulásának 60. évfordulója alkalmából a KISZ Csongrád megyei bizottsága emlékülést és baráti találkozót rendezett tegnap, szombaton délután az újszegedi KISZ-vezetőképző központ nagytermében. A magyar és a szovjet himnusz elhangzása után Suli Mária, a KISZ-iskola tanára köszöntötte a találkozó résztvevőit; az ideiglenesen hazánkban állomásozó szovjet katonai alakulatok helyi képviselőit, a Magyar Néphadsereg szegedi műszaki alakulatának KISZ-aktivistáit, valamint a KISZ-iskola hallgatóit. Az elnökségben foglalt helyet Tóth Zsuzsanna, a megyei KISZ-bizottság titkára, Lovász József, a KISZ-vezetőképző központ igazgatója, Kuti Ferenc, a Kossuth Lajos laktanya politikai instruktora, valamint a helyi szovjet katonai alakulat

Komszomol-bizottságának titkára.

Az ünnepségen előadás hangzott el a Komszomol történetéről, a szovjet és a magyar katonafiatalkod fegyverbarátságáról, a KISZ és a Komszomol barátságáról, illetve Szeged és Odessza testvérvárosi kapcsolatáról. A megemlékezést a Komszomol történetéről szóló filmvetítés követte. A találkozó a szovjet és a magyar fiatalok baráti beszélgetésével zárult.

Életünk legnagyobb eseménye

A Bécsből Budapestre tartó vonaton történt. A zsúfolt folyosón ideges tülekedés, ingerült hangok innen is, onnan is. Magas, jóvágású fiatalember hadonászott az egyik ablak előtt. Megállapíthatatlan nyelven kiabált. Német, szerb és magyar szavak keveredtek beszédében, de a kérdésre „maga magyar?” felháborodottan tiltakozott. „Azon nyelven nem beszélek!” Fejkendő néni furakodik mellénk, félve súgja oda: magyar az istenadta, az anyja is az volt, ismerte. De — ő nem akar az lenni. A körülállók aránylag higgadtan vették mindezt tudomásul, egy perc múlva már mindenki mással, saját gondjával-bajával foglalkozott.

Előbb Illyés Gyula válasza jutott eszembe. „Ki a magyar? Aki vállalja.” Aztán, ahogy hallgattam a sokféle hang zúgására egyesülő körútságból, a folyosóról, egyféle utánozhatatlan, sajátos ritmus dobálását véltem kivenni belőle. Íz volt, zene és ritmus, behunyva szemmel is belém áradó, megfoghatatlan világ. Pedig semmi más nem történt, csak itt is, ott is — magyarul beszéltek a hazafelé tartó vonaton.

„Az a tény, hogy anyanyelvem magyar és magyarul beszélek, gondolkozom, írok, életem legnagyobb eseménye, melyhez nincs fogható. Nem külsőséges valami, mint a kabátom, még olyan sem, mint a testem... Ebben az egyedülálló életben csak így nyilatkozhatom meg igazán. Naponta sokszor gondolok erre: Épp annyiszor, mint arra, hogy születtem, élek és meghalok.” Kosztolányi Dezső sorai, a vonatos élmény, Illyés Gyula mondata egyszerre, többféle összefüggésben és újult erővel támadt fel bennem a minap, amikor egy előadást hallgattam. Bánffy György érdemes művész estje volt, igazából — anyanyelvünk főszereplésével. Alkalmam adódott beszélgetni Bánffy Györggyel. Aki a magyar irodalom első aranykorának, a 16. századnak alkotásaiból adott elő válogatást, Nemeskürty István szép könyve (*Az magyar népnek, ki ezt olvassa*) alapján. Aki nyelvünk származásának rengeteg vitát kiváltó elméletéből sorakoztatott föl néhányat, bemutatva az öntelt, mellőngető magyarkodás esztelen, sumér-magyar? teóriáit, és a többi, képtelennél képtelenebb, korlátozhatatlan csak tudománytalanságukkal felülmúló „tanulmányokat”. S aki merleget készítve anyanyelvünk mai állapotáról, dühögött a köznyelv, a külföldi zsargonok (önkritika: a sajtó!) és általában a szóbeli és írásos anyanyelvi kultúra látszólag csak megmosolyogtató, valójában nagyon is elkeserítő bakugrásain. És elmondta, mi is lehet a magyar nyelv 1978 Magyarországon.

Köztudott, hogy a történelmi fejlődés során a nemzetiség válság eszméi tudata nálunk elég későn indult fejlődésnek. Ma, gazdasági fel-

lendülésünk után, éppen ideje volna — következményként — egy jóval nagyobb arányú szellemi fejlődést is szorgalmazni. Ehhez pedig egy nemzet múltjának és jelenének helyes felfogásán túl az anyanyelv értékei, múltja, jelene és jövője szorosan hozzátartoznak. A Habsburg-elnyomás idején a magyar vándorszínészet magyar nyelvű munkálkodása óriási nyelvitörténelmi és nemzeti öntudatát, szabadságvágyának felélesztését. Ma, egy megváltozott történelmi közegben, a magyar művészetnek nemcsak azzal kell (kellene) közelednie a nemzeti gondolkodást serkenteni, hogy mindenki hibáit ostromozza (gondoljunk például Kovács András filmjeire), hanem azzal is, hogy az értékekkel, amelyeket irodalmunk és általában anyanyelvi kultúránk évszázadok alatt létrehozott, az előbbivel legalábbis hasonló mértékben megismeresse népünket. Az előadók vándorszínészei, akik ma Zsigulival járkák az országot, a tanárok, akik a módszertani kérdésekben vesztenek olykor utat, az írástudók, akiknek felelőssége ma cseppet sem kisebb, mint bármikor korábban — ezt a hivatást kell hogy betöltsék.

Ez az út, nyelvünk fejlődésének csúcsai és szakadé-

kai, történelmünk egyetlen évtizedében sem volt elválasztható nemzeti létünk sorskérdéseitől. Ma sem az. Fontossága csak nő, ha mai fejlődésünk átmeneti jellegét és az ezzel összefüggő tudatvilágnézetit bizonytalanságokat vesszük szemügyre. Herder kétszáz év előtti hírhedt jóslata a magyar nyelv kipusztulásáról, szerencsére végképp megcáfoltnak tűnik. Túl nagy öröme mégsincs ok. Nyelvészeink örök szakmai elégedetlenségeiken túl is vallják, hogy a történelmi-társadalmi fejlődés korábbi aránytalanságai és zavarai nem a legjobban hatottak nyelvünk állapotára. Romlik-e, s ha igen, mennyire édes anyanyelvünk — ezt nem szakkikkekben, még csak nem is Lőrincze Lajos rádióműsorain lehet elsősorban lemérni. Hanem, a néha egy-egy párbeszédnél a tartalom mögötti formára is odafigyelünk. (A kettő „egyébent” is dialektikus egységet alkot.) Vagyis, ha a mindennapi életben próbáljuk felmérni és tudni azt az alapvető tény, ami már az elsős gyerekek bizonyítványának adatlápján olvasható — anyanyelve: magyar. Vállalva nemzetünk sorsában — nyelvünk sorsát is.

Domonkos László

A századik vizsga körül

— Először az volt a tervem, hogy elvégzem a szakmérnököt és a közgazdász-mérnököt. Két év mind a kettő, külön-külön. Nem így történt, mégis jobban örülök ennek az iskolának. Ha most kéne kezdeni, gondolkodás nélkül ezt választanám. Az az igazság, hogy az egyetem évek alatt a legtöbb diáktársammal együtt inkább a szakmai tárgyakat tanultuk lelkismeretesebben, a többi elhanyagoltuk, elsiklottunk felette.

— Körülbelül a századik vizsgánál tartok. Őt és a műszaki egyetemen, három év a marxista egyetemen, négy év a szakosítón. Most német nyelvből akarok államvizsgázni, aztán szeretnék nekivágni a gazdasági és szakmérnöknek. Addig kell csinálni, amíg az emberben van ambíció. Nem szabad egy pillanatra sem leállni. Az utóbbi hét évben folyamatosan tanultam, időbeosztást készítettem. Munka mellett nem lehet másként. Van ugyan aki halogatja, s az utolsó napokra hagyja az összes anyagot. Hogy hobbim-e a tanulás. A fotózás a hobbim. Szükségem éreztem azonban és szükségem érzem ma is a tanuláshoz. Sokat követelek magamtól, s ezáltal nyilván másoktól is.

— Nem tudom pontosan ki, hogyan értékeli ezt az iskolát. Az biztos, hogy nem állt

mindig ilyen magas színvonalon a pártoktatás, mint jelenleg. En jól kigotam a tanárokat. Kemények, szigorúak voltak, de emberségesek. Tényleg ötösr tudtam-e mindent? Szerencse kérdése is ez az egész. Úgy érzem, a vizsgákon általában, feleannyit produkálok, mint amennyi valójában a fejemben van.

— A szakosítón a politikai gazdaságtan volt az alapszakom két évig, ezenkívül egy-egy év jutott a filozófiára és a magyar munkásmozgalom történetére. Úgy hiszem, megtanultam dialektikusan gondolkodni és történetiségben vizsgálni a dolgokat. A szemináriumokon számtalan témát megvitattunk, elemeztük, megbeszéltük a napi problémákat. Sok gazdasági vezetővel lártam együtt, különböző látásmódú emberekkel találkoztam. A viták során formáltak. alakítottuk egymást.

— Kaposvárról, a Somogy-Zala megyei Téglapari Vállalatból kerültem Szegedre. Harminchétféves vagyok, 1968-ban vettek fel az MSZMP-be. A ruhagyárban öt éve dolgozom. Tagja vagyok az üzemi pártbizottságnak, pártsemináriumokat tartok. Hogy szebb és jobb ruhák készülnek-e ezennél a ruhagyárban, mert elvégeztem a szakosítót? Bizom benne, hogy amennyire tőlem függ, igen. A megszerzett ismereteket úgy próbálom hasznosítani a munkámban, hogy én is hozzájáruljak ehhez.

Nyolcvanhatan fejezték be eredménnyel az idén a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemen szakosító tagozatát az MSZMP Csongrád megyei bizottsága oktatási igazgatóságán. Huszonegyötök nem kék, hanem vörös fedélű diplomát kapott kézhez. Köztük Lukács Gyula, a Szegedi Ruhagyár szervezés-fejlesztési osztályvezető-helyettese.

R. L.

Adósság Reiznernek

A közelmúltban egy összevetelen megismertem Reizner Jánosnak anyai ágról lezármazott unokáját. Beszélgetésünk folyamán többek között feltette nekem a következő kérdést: mi lehet az oka annak, hogy az ő nagyapjáról, aki köztudottan felkutatja a város múltját, megírta annak négy kötetben a történetét, és Szegeden kiemelkedő tevékenységet folytatott, emlékének megörökítésére eddig semmiféle kezdeményezés nem történt? Például nincs megjelölve emléktáblával az a ház (Április 4. útja 18. — Liliom utca sarok), amelyben hosszú ideig lakott, vagy utcát, tereket sem neveztek el róla.

Elgondolkodtató, mi lehet az oka annak, hogy ennyire megfélemedtek Reizner Jánosról, Szeged jeles fiáról, aki városunkban született, itt is halt meg, és élete példásan alkotó, tevékeny munkásságot volt. Megítélésem szerint mindenképpen mulasztás történt. Nem gondoltak rá a jelen és az elmúlt évtizedekben, de a harmincas években sem, amikor pedig már egy emberöltő (1904-ben halt meg) távlatából kirajzolódhat az ő — kétségtelenül — jelentős érdemei.

Reizner városunk al-majd főjegyzője volt, előzőleg pedig tolnokként működött, s így az 1879-es nagy árvíz minden íráta a kezén ment keresztül. Ezzel kapcsolatban érdemes megemlíteni, hogy minden eseményről részletesen tudósított, és ugyanakkor nem hallgatta el, hogy az árvíz katasztrófa elhárítására tett intézkedések során hivatalos illetékesek részéről vétkecs mulasztások történtek. Lepten-nyomon bebiz-

nyosodott, hogy szabadgondolkodó volt; így a boszorkányperekkel kapcsolatos állásfoglalása is haladó felfogását tükrözi. 1882-től a Somogyi-könyvtár igazgatója lett; létrehozta a szegedi történelmi és régészeti múzeumot, és jelentős ásatásokat is végzett; több cikke jelent meg a Századokban, az Archaelógiai Értesítőben, a Magyar Könyvszemleében, a Történelmi Tárban és a már említett négykötetes Szeged története című munkáján kívül megírta és megjelentette két kötetben A régi Szeged, Marilis 4. útja 18. — Liliom utca sarok), amelyben hosszú ideig lakott, vagy utcát, tereket sem neveztek el róla.

Egyetemünknek 1946. április 6-ig volt professzora, majd közvetlen ezután a budapesti egyetem tanára. Banner János Reizner János és a szegedi múzeum című, 1965-ben megjelent értekezéséből, annak alátámasztására, hogy nem érdemtelen férfi érdekében emelek szót, idézem az alábbiakat: „1904. január 19-én volt hatvan éve, hogy a szegedi városi múzeum alapítója és első igazgatója, a Szeged környéki lelőhelyek céltudatos kutatója, Szeged igen jelentős helytörténésze és a kor színvonalán álló nagy szegedi monográfia írója, Reizner János

meghalt. Emlékét saját maga öröklötte meg történelmi, művelődéstörténelmi, jogi, régészeti munkáiban és abban a lelkiismeretes pontossággal készített leltárkönyvben, amelyet 1883-tól 1904-ig vezetett, kezdetben egyedül, majd utódával, Tömörkény Istvánnal együtt. „Siremlékték családját állította, archaelógiai értekezése, a Képét a múzeum számára Nyilasy Sándor festette meg. de mind a városban, mind a múzeumban kőbe vésett emléket hiába keressük, pedig tudunkkal ő volt az egyetlen olyan tudós, aki a város művelődéstörténetében jelentős nyomokat hagyott maga után és olyan, kora színvonalán álló város történetét írt, melynek alapján már soron volt, hogy — mint első, szegedi születésű tudós — a Magyar Tudományos Akadémia tagjai sorába válassza.”

Miután a következő év januárjában lesz hetvenöt éve Reizner János halálának, megragadom az alkalmat arra, hogy a közeli évfordulóra felhívjam a figyelmet.

Dr. Devich Andor

A SZOTE nemzetközi kapcsolatai

A SZOTE Gyógynövény és Drogismereti Intézetébe látogatott A. M. Szimionov akadémikus, a Szovjet Tudományos Akadémia növény-iziológiai kutatóintézetének igazgatóhelyettese. Szegedi vendégüljáróval összegezték a két intézet között nyolc éve létesült kutatási együttműködés eredményeit, illetve

megbeszéltek a további kapcsolatok tervét. A Halle—Wittenbergi Martin Luther Egyetem orvosi fakultása díszdoktorává avatta dr. Berencsi György egyetem tanárt, a szegedi orvosegyetem Közégszékigani és Járviánytani Intézetének igazgatóját a higiéné és mikrobiológia kutatása terén elért eredményeért.

Dr. Vághy Pál, a SZOTE Gyógyszertani Intézetének tanárségéde meghívott előadótént vett részt a nemzetközi szivikutató társaság idei kongresszusán Új-Delhi-ben Pályamunkája és az ott tartott előadása alapján a rangos nemzetközi mezőnyben elnyerte a fiatal kutatóknak kiírt „Bing”-pályadíjat.